

Politični razgledi

Sindikalizem in politika v Franciji

V prvi številki 59. letnika Revue de Métaphysique et de Morale razpravlja znani francoski sociolog C. Bouglé o razmerju med sindikalizmom in politiko. Članek je sicer pisan s posebnim ozirom na francoske prilike, njegova izvajanja pa imajo splošno veljavo, ker se v večji ali manjši meri odigrava enak boj v vseh deželah in sledijo iz njega pozitivno ali negativno zaključki tudi za razmere izven Francije. Spričo nesporne piščeve avtoritete, ki je eden najbolj reprezentativnih socijologov sedanosti, spričo aktualnosti predmeta, ki stoji v ospredju teoretičnega in praktičnega zanimanja vseh narodov, stremečih po novi in pravičnejši socialni ureditvi, mislimo, da je važno, če posnamemo glavna mesta Bougléjevega članka.

Bouglé ugotavlja, da se najrazličnejše struje strinjajo danes v zamisli, da bi se državna uprava v mnogem izboljšala in celo povsem prenovila, če bi vodstvo produkcije prešlo na poklicne organizacije, ki bi posredovale med posameznikom in državo. Izvor te zamisli najdemo v velikih doktrinah francoskih socialistov, predvsem v naukih Saint-Simona in Proudhona, ki sta oba želela, da bi vlado nad osebami nadomestilo upravljanje stvari (substitution de l'administration des choses au gouvernement des personnes.). Po Proudhonovi formuli „l'atelier remplacera le gouvernement“ poudarja sindikalizem važnost ekonomike pred politiko in sindikatov pred parlamentom: akcijo parlamentarcev naj izpopolnjujejo ali popravljajo združeni delavci.

Bouglé se vprašuje, ali ne bo imel sindikalizem ali „industrijalna demokracija“ za nujno posledico manjše svobode, ne le gospodarske, marveč tudi politične in intelektualne. Politična svoboda je v tem, da se državljan direktno ali indirektno udeležuje pri zakonodaji in da so zakoni, katerim je podvržen, njegova tvorba. V tem smislu je dejal Roussseau: „l'obéissance à la loi qu'on s'est prescrite est liberté“. Priznati pa je treba, da je politična svoboda prazna beseda, če se ne družijo z neko oblastjo nad stvarmi, ki zagotavljajo državljanu vsaj do neke meje tudi gospodarski obstoj. To zahtevo po oblasti nad stvarmi poudarja vsa socialistična literatura. V Franciji je že v dobi od 1800. do 1848. mnogo mislecev ob primerjanju položaja delovnega ljudstva s principi Deklaracije človeških pravic naglašalo, da brez kruha, brez dela in brez jamstva za materialni obstoj ni državljanske svobode. Zaradi tega je čisto naravno, da skuša ljudstvo s pomočjo politične svobode razširiti in povečati svojo oblast nad stvarmi, s čimer se opravičujejo razni ukrepi socialne politike (n. pr. zavarovanje proti nezgodam, boleznim, starosti i. t. d.).

Zgodi se pa lahko, da si skuša ljudstvo zagotoviti materialno eksistenco na škodo svojih političnih in duhovnih svoboščin in da polaga važnost predvsem na dobro urejeno ekonomično življenje: če je kuhinja v redu, je vse v redu. Masa bi tako prodala svojo neodvisnost za skledo leče. Marsikateri konservavec je računjal na tako prehranjevalno socialno politiko, da pripravi tudi mase k zaničevanju političnih in duhovnih svoboščin. Bismark je s takim namenom izdal delavske zakone, v najnovjšem času pa hoče Mussolini s primeri blagostanja, ki naj ga ostvarijo sindikalne organizacije, prepričati delavce same, da so politične

svoboščine nepotrebno in celo nevarno orožje, bolj nevarne ljudstvu kakor vladi, in da bi ljudstvo, če bi se jih hotelo posluževati, le oviralo akcijo vladajočih za dobrobit naroda.

Bouglè je mnenja, da za take račune ne bo v Franciji mnogo razumevanja. V francoskem narodu je še vedno silna tradicija velike revolucije, ki hoče ne le kruha, marveč zahteva za državljane tudi pravico, da sodelujejo pri zakonodaji in da nadzorujejo uporabo zakonov, katerim so podvrženi. Ta tradicija je morda nekoliko mistična, a je vzlic temu draga volilcem, kakor kažejo volilne statistike. Politični sistemi se presoajajo v Franciji ne le po socialni koristnosti, marveč predvsem po merilu človeškega dostojanstva. Zaman bi prepričeval Francoze, da bi se jim pod diktaturo boljše godilo. Francozu je odvratna misel, da bi kdo z njim ravnal kot s stvarjo. To so osnovne sestavine francoskega duha, glede katerih se strinja toliko opazovalcev (n. pr. Sieburg: *Dieu est-il Français*; André Siegfried: *Tableau des Partis politiques en France*; Duhamel: *Scènes de la vie future*). Zaradi tega tudi gleda ves svet na Francijo kot na mogočno trdnjavo individualističnega humanizma, kot na deželo, kjer so ljudje najmanj pripravljeni, dati se mehazirirati in kjer si štejejo v čast, misliti s svojo glavo, kjer bi torej industrijalizem po ameriškemu ali socijalizem po nemškem vzorcu naletel na največji odpor. Ta Francozom svojstveni kritični duh, ki je sol demokracije, jim dovoljuje stalno revanšo nad vsako avtoriteto. Pri tem igra veliko vlogo ne le slavna tradicija intelektualcev in svobodnih poklicev, marveč predvsem kmečko prebivalstvo. Če bi v Franciji prišlo kedaj do industrijalne demokracije, morala bi ta v široki meri računati z agrarnim podeželjem. Kakor je pokazal Marcel Déat v *Perspectives socialistes*, bi kmečko prebivalstvo šlo nasprotno pot kakor industrijski delavci; ti bi radi prešli od politike k ekonomiki, oni bi pa od ekonomike stremeli k politiki. Kmečki pridelovalec se bo vedno obračal predvsem na državo in bo skušal vplivati na vlado po svojih poslancih, da bo vzdržal n. pr. cene žitu, se branil proti špekulaciji ali uvozu i. t. d. Spričo nepopolne delavske zakonodaje, ki v svoji enovitosti slabo ustreza raznolikosti in raznoterosti njih tovarniškega položaja, pa so industrijski delavci bolj nagnjeni k temu, da bi v nekih ozirih parlament nadomestili s sindikati. Kakor opozarja isti Marcel Déat, pa to še ne pomeni, da bi se industrijski delavci nameravali odpovedati ideji politične demokracije. Kar sta Sydney in Béatrice Webb proučevala pod imenom *Industrijalne demokracije*, je organizacija Trade-Unionov. V tej obliki se sindikalizem da zagovarjati, ker nudi delavcem najpripravnejšo obliko zastopstva in najboljše sredstvo za skupno akcijo, možnost kontrole nad delodajalci in pritiska na državo. V Franciji obljublja sindikalizem ne le blagobit, marveč tudi svobodo. Na ta način je še vedno demokratični duh tisti, ki pridobiva na terenu: če ga razumemo tako, sindikalizem ni negacija, marveč razširjenje demokracije. V sindikalizmu bi se premostilo nasprotje med politično in industrijalno demokracijo ter se omogočila nujna združitev v izročilu francoske revolucije in Saint-Simonovega ter Proudhonovega socijalizma.

Kritika sindikalizma o današnji državi je zelo ostra. Očita ji, da prevzema spričo kompliciranosti in važnosti današnje industrije naloge, za katere je posebno slabo opremljena. Erezprimerni porast modernih podjetij ustvarja vsak trenotek najbolj komplicirane probleme, za rešitev katerih so običajna sredstva demokratične države povsem nepripravna: parlamentarcem manjka potrebnega znanja, ministrom časa, birokratom gibčnosti. Politiki, o katerih pravi René Graud (*Vers une Internationale économique*), da so poslednji

idealisti tega stoletja, so že po definiciji najbolj nesposobni za rešitev ekonomskih problemov. Charles Albert, avtor knjige *L'État moderne*, pravi, da živimo sicer v znamenju stroja, politično pa, da se mu še nismo prilagodili. Stroji stoje v naših delavnicah, v naših tovarnah, na naših cestah in celo v hišah naših kmetov, ni jih pa še v naših zakonih. Sodelavci „Bibliothèque syndicaliste“ se prekašajo drug drugega, kdo bo v temnejših barvah naslikal parlamentarizem, in opravičujejo program, ki so si ga v mladosti zastavili Paul Boncour, de Monzie in Henry de Juvenel: „moderniser la France en syndicalisant la République.“

Skupni in najvažnejši argument sindikalističnih reformatorjev je ugotovitev, da je država pri rešitvi ekonomskih problemov onemogla. Kakor pravi Pierre Loewel v knjigi *Inventaire 1931*, vzbuja danes država več nejevolje zaradi svoje nesposobnosti, kakor radi svojega samodržstva. Če spričo tega upoštevamo rastočo moč raznih združenj delodajalcev, upravnih svetov velikih bank i. t. d., ki kratkomalo diktirajo svoja povelja ministrom in parlamentarcem, je res videti, da je postala država le fasada, ali kakor pravi de Juvenel: „Vse se organizira proti državi, ki bi morala predsedovati organizaciji vsega“. Odtod zahteva, naj se država „dekongestionira“, naj odda čim več svojih funkcij kompetentnim in relativno avtonomnim korporacijam in naj končno sprejme ono profesionalno decentralizacijo, brez katere danes ni rešitve. Ne gre le za blagobit naroda, marveč za vitaliteto države same. Če naj bo nadzorstvo države uspešno, mora omejevati funkcije, ki jih vrši v lastnem delokrogu. Država mora priznati sile, ki so se samorodno ustanovile v družbi, sicer se izpostavlja nevarnosti, da jo bodo te sile zadušile.

Na koncu svojega članka omenja Bouglé vlogo mistike in tehnike v socialnem življenju. Tehnika služi socialni organizaciji, mistika pa pripravlja moralne sile, ki so potrebne za njen uspeh. Med tema triazma mistike in tehnike nihajo čustva prizadetih, nagibajoč se zdaj k eni zdaj k drugi. V velikih doktrinah francoskega socializma, Saint-Simona, Fouriera, Proudhona lahko najde uteho stremljenje po idealu in potreba po „stvarnih realizacijah“. Kaj je še živega v teh doktrinah, je Bouglé prikazal v svoji najnovejši knjigi *Socialismes français. Du „socialisme utopique“ à la „démocratie industrielle“*. (Zbirka Armand Colin). Pot, ki jo bo ubralo francosko javno mnenje, zavisi po Bougléju od iskušenj v bližnji bodočnosti. Če se pokaže, da je organizacija „od zgoraj“, v kateri poveljujejo veliki bankirji in industrijalci, nesposobna odpraviti povojno zmedo, zaježiti brezposelnost, preprečiti padec cen, ki uničujejo kmetovalca, omiliti draginjo, ki mori malega konsumenta, bo napredovala revolucionarna mistika. Nasprotno pa, če bi vodstvo prevzeli nasprotniki sedanjega ekonomskega režima, in bi povzročili še večji ekonomski nered, bi najbrže doživeli politično reakcijo in bi se brez dvoma zatekli k tehniki, ki naj bi „preuredila postajo brez škode za promet“. To se pravi, država tudi pod pritiskom razburjenih mas ne doseže ničesar brez izkušenega tehničnega osebja, ki je industrijalni demokraciji bolj potrebno kakor vsakemu drugemu režimu.

B. F.